

KAP. 19

Informasjonsvirksomheten*Bakgrunn*

I løpet av de vel 30 år som er gått siden Norge begynte sitt samarbeid med utviklingslandene har vi hatt en økende interesse overalt i samfunnet - i massemedia, skolene og organisasjonene - for utviklingsland, utviklingshjelp og Nord/Sør-spørsmål mer generelt. I denne perioden er kunnskapen om og innsikten hos befolkningen i disse spørsmål gradvis blitt langt større enn før. Det er en klar sammenheng mellom generell innsikt i disse spørsmål og de holdninger folk flest har til utviklingshjelp, utviklingsland og mennesker i andre kulturer.

Kunnskap og innsikt er samtidig en forutsetning for et politisk og moralsk fundert engasjement i disse spørsmål. Meningsmålingene viser at 81% av alle spurte slutter opp om utviklingshjelpen og samarbeidet med utviklingslandene. Når vi i Norge kan notere oss for en opinionsstøtte som også i internasjonal sammenheng er meget stor, skyldes det et samspill mellom grunnleggende verdinormer i det norske samfunn, et høyt allment utdanningsnivå og et omfattende og variert opplysningsarbeid om utviklingshjelp og utviklingsland.

Norge er samtidig et lite samfunn med en mediastruktur og en informasjonsspredning som når praktisk talt alle. I Norge og noen få andre land - i første rekke de skandinaviske land og Nederland - som har maktet å få bistandsoverføringene opp på et relativt høyt nivå og samtidig har en sterk opinionsstøtte for dette arbeidet, har det lenge vært en offentlig oppgave både direkte og indirekte å drive informasjonsvirksomhet og opplysningsarbeid om bistandsspørsmål og utviklingsland.

En offentlig kringkasting ser det som en viktig oppgave å formidle informasjon om utviklingen i den tredje verden og de problemer som man der står overfor. Det er etablert ulike støttetiltak overfor massemedia. De store folkeopplysningsorganisasjonene, kirken og de politiske partienes opplysningsorganisasjoner mottar finansiell og faglig støtte og driver opplysningsvirksomhet på egne premisser om disse spørsmål.

Offentlige organer som driver informasjon og opplysningsvirksomhet som går direkte på utviklingshjelp, utviklingsland og Nord/Sør-spørsmål mer generelt, er sentrale elementer i bildet.

NORADs informasjonskontor har spilt en sentral rolle i denne sammenheng, både gjennom egen virksomhet og ved at det har stimulert eksterne miljøer til økt informasjonsvirksomhet om bistand og utviklingsland gjennom forvaltningen av støttebidrag til de samme miljøer. Det er gradvis utviklet erfaring og kompetanse på viktige områder som massemedia, audiovisuelle hjelpemidler, publikasjoner, bibliotek, skole og organisasjoner.

FN-Sambandet med sitt nett av distriktskontorer, er den fremste samarbeidspartner for NORADs informasjonskontor i et landsomfattende samarbeid om informasjonstiltak der andre viktige partnere er de store folkeopplysningsorganisasjonene, skoleverket, massemedia og bibliotekene rundt om i landet.

Det legges vekt på å få frem et mangfold av fakta, meninger og synspunkter som kan stimulere til debatt og dermed gi en bedre forståelse for utviklingslandenes situasjon.

Den nåværende og fremtidige situasjon. Målet for informasjonsvirksomheten

Forholdet mellom industriland og utviklingsland og utviklingslandenes egne problemer vil i overskuelig fremtid stå sentralt i internasjonal politikk og prege temavalg og debatter i ulike internasjonale fora, organisasjoner og internasjonale massemedia. Regjeringen ser det derfor som vesentlig fortsatt å medvirke til en faglig solid, mangfoldig og aktiv informasjonsvirksomhet om bistand og utviklingsland. Samtidig har vi en annen opinionssituasjon enn tidligere, der større kunnskap og innsikt hos folk om utviklingsland fører til at det må stilles store krav til kvaliteten og åpenheten i informasjonsarbeidet.

Vi er også i ferd med å få et annet og mer mangfoldig og krevende media-samfunn både teknologisk og organisatorisk. Virkemidlene i informasjonsarbeidet må tilpasses disse nye endringene.

Prinsipper og retningslinjer

Den informasjons- og opplysningsvirksomhet som skjer både i Departementet for utviklingshjelps egen regi og som man stimulerer til i eksterne miljøer gjennom ulike støtteordninger, bør være problemorientert samtidig som man tar hensyn til de ulike målgruppers situasjon. Man skal legge vekt

på saklighet og allsidighet i arbeidet. Man skal videre formidle hovedpunkter fra det mangfold av synspunkter som gjør seg gjeldende i debatten om utviklingsspørsmål nasjonalt og internasjonalt. Informasjonsvirksomheten bør bidra til at forholdene legges best mulig tilrette for en åpen, bred og allsidig debatt om utviklingsproblemer og norsk bistandsvirksomhet.

Opplysningsvirksomheten bør prioritere de grunnleggende problemer i utviklingslandenes situasjon. Den bør videre formidle innsikt om de strukturelle forhold i det internasjonale økonomiske system som skaper problemer og vansker for utviklingslandene, og som har ledet til kravet om en ny økonomisk verdensordning. Også informasjon om verdens ressursituasjon, den globale matvaresituasjon og internasjonale miljøvernsspørsmål må ha en viktig plass i informasjonsarbeidet. Sammenhengen mellom militær opprustning og ressurstilgang i internasjonalt utviklingssamarbeid bør vies plass i informasjonsvirksomheten. Menneskerettighetenes kår i den tredje verden er også et viktig tema.

Den flersidige bistandsvirksomheten gjennom FN-systemets forskjellige organer bør ha en viktig plass i opplysningsarbeidet.

I det mangfold av bilder, konkret virkelighetsbeskrivelse og synspunkter som formidles må også de positive elementer i utviklingen komme frem. Det er viktig å formidle noe av det rike kulturelle mangfold vi finner i utviklingslandene for blant annet å bidra til økt forståelse og respekt for andre samfunns kultur, religion og tradisjon.

Informasjonsvirksomheten skal videre bidra til å skape forståelse for det idemessige grunnlag som norsk utviklingshjelp og Norges samarbeid med utviklingslandene hviler på, og de prinsipper og retningslinjer som ligger til grunn for dette samarbeidet og som er beskrevet i denne melding.

Det er en viktig oppgave å formidle informasjon om det bistandsarbeidet som får norsk støtte. Dette gjelder både bistanden til våre hovedsamarbeidsland og det norske bidraget til FN. Organisasjonsformen for den offentlige informasjons- og opplysningsvirksomhet må sikre faglig frihet, integritet og kreativitet i arbeidet. Dette er i seg selv et viktig bidrag til å opprettholde og styrke tilliten til den informasjon som formidles. En informasjons- og opplysningsvirksomhet etter disse prinsipper og retningslinjer bør også være et viktig bidrag i kampen mot rasisme i det norske samfunn.

Informasjonsenhetens faglige og arbeidsmessige ansvarsområde omfatter både de

temaer som ligger innenfor Departementet for utviklingshjelps ansvarsområde og de deler av Nord-Sør spørsmålene som Utenriksdepartementet fortsatt har et hovedansvar for.

Samarbeid med eksterne partnere

FN-Sambandet finansieres i sin helhet med offentlige midler og er en særlig viktig partner i informasjonsarbeidet. Det bør følgelig være et særlig nært samarbeid mellom informasjonsenheten og FN-Sambandet for å sikre en rasjonell og effektiv utnyttning av de ressurser som stilles til disposisjon til informasjons- og opplysningstiltak.

Skole og undervisning spiller en særlig viktig rolle når det gjelder barnas og ungdommens holdning til utviklingsland og utviklingsspørsmål. Betydningen av en bred og allsidig informasjonsvirksomhet i skolen fremtrer bl.a. av den meningsmålingen Statistisk Sentralbyrå gjennomførte for NORAD i 1983 om folks syn på utviklingshjelp og utviklingsland. Den viste at de unge har en klart stigende positiv holdning til u-hjelp og at skolen spiller en sentral rolle for holdningsutviklingen også på dette område. Det vil fortsatt bli lagt stor vekt på denne virksomheten, som først og fremst skjer i samarbeid med FN-Sambandet og UNICEF-komiteen. Det vil bli holdt løpende kontakt med skolen, pedagogiske organisasjoner og institusjoner med sikte på å følge opp denne virksomheten, og en vil tilrettelegge ulike, målrettede samarbeidstiltak med skoleverket.

Gjennom massemediene nås store deler av Norges befolkning med informasjon om utviklingshjelp og forhold i utviklingsland. Den siste opinionsundersøkelsen (1983) om holdninger til Norges utviklingshjelp, viser at fjernsyn, aviser og radio er de viktigste informasjonskildene for folk om forhold i utviklingslandene.

Samarbeidet med redaksjoner og journalister må derfor være så vidtfaende som mulig, og stimulere til en åpen og allsidig debatt i massemediene om bistandssamarbeid og problemene forbundet med å drive slikt arbeid i utviklingslandene. Billedmedia i form av film, video og stillbilder er også blitt viktige hjelpemidler i moderne informasjonsvirksomhet.

Forholdene vil bli lagt tilrette for å utnytte de nye muligheter for formidling som nærradio og kabel-TV etterhvert vil kunne tilby. Når det er interesse for det, vil en søke å få til samproduksjoner i form av film og video om temaer fra utviklingsland både med NRK og

Om enkelte hovedspørsmål i norsk utviklingshjelp

med institusjoner som vil produsere for kabel-TV-nettet.

Den erfaring og kunnskap om utviklings-samarbeidet som er samlet opp gjennom årene, må organiseres på en slik måte at den er lett tilgjengelig både for forvaltningen og så langt det er mulig også for publikum mer generelt.

Et databasert dokumentasjonssenter vil sammen med et godt utstyrt og velorganisert bibliotek være en slik sentral kunnskapsbase i informasjons- og opplysningsarbeidet. Bibliotekstjenestene må være tilgjengelig på landsbasis bl.a. gjennom utlån av litteratur til andre bibliotek.

Samarbeidet med de store folkeopplysningsorganisasjonene og kirken har lenge vært en viktig pilar i opplysningsvirksomhe-

ten om utviklingshjelp og utviklingsland. Det er etablert flere støtteordninger med sikte på å øke og effektivisere dette frivillige opplysningsarbeidet. Et stort antall frivillige organisasjoner driver en omfattende og delvis kontinuerlig opplysningsvirksomhet om utviklingsland og bistandsspørsmål. Organisasjonene vil fortsatt så langt som mulig bli sikret midler for sin virksomhet på dette område. På denne måte vil en bidra til å utnytte de ressurser som finnes i det frivillige organisasjonsarbeidet. I tråd med de prinsipper som er trukket opp for informasjonsvirksomheten vil dette informasjonsarbeidet skje på organisasjonenes egne premisser. Det vil bidra både til allsidig og variert, uavhengig og kritisk informasjon. Kravet til saklighet vil bli fastholdt.